ԱԶԴԱՐԱՐ

ՆՈՒՐՀԱՆ ԱՄՍՈՅ

1796

Հաճեցեալ մեր պատուելեան Յօգաարին Գնտոյ (այսինքն՝ Բլանի) հայերէն տպագրեցաք, և տե-
սանելով զի ամենեքեան ցանկան ընթեռնուլ զոր՚ի պատ-
կառն [illegible] ոչ գտանեն ու հասարակ, հարկաւոր
համարեցաք ող գործարան մերով լուցանել զայն փափակ հա-
սարակաց, և յառկամայէս գրել և կատարեալ եղև մեզ
գյս նորոգութիւնս զի փորագրեցաւ զպատկեր [illegible]
և գործոյց նմա այնքան համեմատ նախապատուիւարին մինչ
բաւենց տալ [illegible] լինելոյ գործ և արհեստ [illegible]
[illegible] հարկաւորութիւնս ունին բնակիչք սորայ [illegible]
(բանզի բարբառէս գիտեն, որպէս և բազմաց տեսին) զի Պ. Տ. Ն.
[illegible] Յարութիւն [illegible] փորագրեաց [illegible]
[illegible] որպէս և [illegible] [illegible]
[illegible] ՚ի լոյս եկած և զոր միշտ աշխատի լինելոյ արհեստ և տալ
մեզ [illegible] յուսալով զի լինելոյն [illegible] կատարեալ [illegible]
ժամանակի :

Հ. Ա.

ՆՈՐՀՐԴ, ՀԱՄԱՌՕՏ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Օդապարիկ գնդոյ և ճանապարհորդութ[եան] Մօնկոլֆիէռ, Բլանշար, և Ռօպէրթի։

Զնորոգ և զերևելի գիւտ օդապարիկ ճանապարհորդութեան մարդկան, որ զառաջինն գտաւ 'ի գաղղիացւոց այսինքն է 'ի Ֆրանսիա, և տարածեցաւ ընդ ամ եւրոպիա, կամեցաք 'ի ծանօթութիւն ածել և 'ի մերում ազգի նորութեան և իմաստութեան ցանկացողաց.

Իբր քանզի բազում ինչ պատմի զայնմանէ՝ որ [...]չմարիտ՝ և որ առաւել զրոյցք, մեք զճշմարիտն միայն ջանացաք ստուգաբերել ..., զորս կամ 'ի հաւատարիմ, և յականատես անձանց լուաք կամ ի բուն բանս օդապարիկ այնր ճանապարհորդաց ընթերցաք, զի ամենևին ընթերցողացն մերոց զմիտս ապահով և աներկբայ կացուսցուք ի գրուածս յայս 'ի վերայ ստուգութեան իւրեանց. Վասն զի ինքնին նոր և օտար գոլով 'ի հասարակաց երևակայութէ մարդկան պատմութիւն բանիցս, բաւական դժուարանայ 'ի հաւատս իւր խոնարհեցուցանել զբազմաց միտս, մինչ թէ ստութեամբն և առասպելեօք խառնեալ. Այսպէս 'ի սկզբան մատուցուք պատմութեանս գրեալ նախ թէ որպիսի որ եգիտ զայն, և որ ըստ կարգին. Այր ոմն 'ի հռչակաւոր քաղաքէն Փարիզու մականուամբ Մօնկոլֆիէ ծանուցեալ յամենեցունց երևելի փիլիսոփայ, մտածեալ թէ ծխային կամ դիւրավառ օդն բնականաբար թեթևագոյն է քան զօդ հասարակ խորհեցաւ 'ի միտս իւր գործել զմեքենայ ինչ յարմար ընդունել զայս յիւրում ծոցի. զի նշ և ինքն դիւրավառ օդ ըստ բաւականին և ապա անտի կախել հա[...] պէ նաւակ ինչ ուր կայօղ լինի ոք ելանել և կալ, և այսպէս 'ի բարձրացուցանել դիւրավառ օդ ոյն զմեքենայն զայն օդս ընդ նմին բարձրասցի և նաւակն, յորում են մարդիկ. և [...] այս ընտրեցաւ զձև բոլորակ, որպէս տեսանես 'ի պատկերս այսոց[...] ա[...] մեքենայի. Ուստի նախ 'ի փոքր մեքենայս արար զփորձ[...] [...]ն և վարժեցաւ, և ապա 'ի [...]ասներորդի ամի հասակի.

[...] ԳՐԱԴԱՐԱՆ
Гос. Библиотека
[...] Арм ССР

Ամսաթիւ		Հռոմայեցւոց	Արաբական ամիսք	Ամիսք	Ձայնք	Ամսաթիւ և Տօնք	Տօնք Սրբոցն
7	Փետրվար	14	Շաբան	1	դկ	Հինգշաբաթ	Տեառն ընդ առաջ
8		15		2	աձ	Ուրբաթ	Պահ
9		16		3	ակ	Շաբաթ	Սարգսի զօրավարին և այլն
20		17		4	բձ	Կիւրակի	
21		18		5	բկ	Երկուշաբաթ	Ատոմեանց զօրավարացն
22		19		6	գձ	Երեքշաբաթ	Սուքիասեանց վկայիցն
23		20		7	գկ	Չորեքշաբաթ	Պահ
24		21		8	դձ	Հինգշաբաթ	Սբց Ոսկեանցն
25		22		9	դկ	Ուրբաթ	Պահ
26		23		10	աձ	Շաբաթ	Իսահակայ պարթևի Հայրպտին
27		24		11	ակ	Կիւրակի	
28		25		12	բձ	Երկուշաբաթ	Մարկոսի եպիսկոպոսին և
29		26		13	բկ	Երեքշաբաթ	Ղևոնդեանց Քահանայից
30		27		14	գձ	Չորեքշաբաթ	Պահ
1		28		15	գկ	Հինգշաբաթ	Վարդանանց զօրավարացն և
2	Մարտ	29		16	դձ	Ուրբաթ	Պահ
3		30		17	դկ	Շաբաթ	Կոստնդէյ պօլսոյ Սբ ժողովյն
4		31		18	աձ	Կիւրակի	Բուն Բարեկենդան
5		1		19	ակ	Երկուշաբաթ	
6		2		20	բձ	Երեքշաբաթ	
7		3		21	բկ	Չորեքշաբաթ	
8		4		22	գձ	Հինգշաբաթ	
9		5		23	գկ	Ուրբաթ	
10		6		24	դձ	Շաբաթ	Թէոդորոսի զօրավարին
11		7		25	դկ	Կիւրակի	Երկրորդ
12		8		26	աձ	Երկուշաբաթ	
13		9		27	ակ	Երեքշաբաթ	
14		10		28	բձ	Չորեքշաբաթ	
15		11		29	բկ	Հինգշաբաթ	
16		12		30	գձ	Ուրբաթ	

ՈՂՋՈՅՆ

Ողջոյն ամենայն հնգ եղբարցդ, աւուրն Հաբաթի երեկոյին մերձ վեց ժամուն հանգեաւ առ Տէր զհոգին Տեառն Թովմա բայ կարգակցին Պարոն Յարութիւն Յակոբեանի, որ էր կրտսեր դուստր Աղայ Համիր Մուլ Թանանեանին, և աւուրն կիւրակէի առաւօտուն իբր 10 ժամուն թաղեցաւ փայլուն յուղարկաւորութեամբ, 'ի գաւիթս Սրբոյ Եկեղեցւոյ Հայոց մերձ 'ի շիրիմս հանգուցեալ դստեր իւրոյ, ընդ հովանեաւ արտասուօք՝ և կարի տրտմութեամբ հասարակութեան։

Իբրև ոչ ինչ համարեցան առաջի աչաւոր սահմանադրութեան քաղցի. Համարօտութիւնք դէ դոց՝ և հմտութիւնք փարձառութեալ և կատարելութիւն բժշկաց քաղաքիս. որք զբեթէ զգացուցին զպիտանութիւն նորա՝ անդանդաղ աշխատանօք, և յօժարական ջանիւք, աշխատէին մարանջել զօր լծ. և յաղթեցին՝ որոց ոչ ոք 'ի մարդկանէ կարէ յաղթահարել, այլ թողին [illegible] յիշատակի կատարելութիւն ջանից իւրեանց, և կնիք յօժարութեան՝ տրտմութեամբ իւրեանց։

Լսեմք զի ջանացան 'ի զանազան լեզուս թուղթս անգլիացւոց յայսմ քաղաքի նկարել զպատիւ առաքինութե[ան] և զտիպ բարեպաշտութեան նորա, և խնդրեմք զի մխիթարեցան, իբրև թէ [illegible] անսահմանեցին [illegible]. և կարելի է զի լսօղք մեր այն ունիցին և 'ի մէջ գտանել զայնպիսիս, զոր [illegible] զանքանօթութիւն [illegible] ոչ կամիմք իբր 'ի [illegible] ծանօթ [illegible], զի ամենեքին գիտեն [illegible] գիտեն՝ զոր [illegible] պէտս [illegible]. այլ փառս յիշատակութեան և ծանօթութեան [illegible], զայս և եթ հարկեալ նշանակել զի եթէ ոք 'ի կանանց և 'ի դստերաց հայոց [illegible] կեալ երկու 'ի համեմատ կատարելութենէ նորա՝ [illegible] որ ունիցի զնա 'ի կին՝ [illegible] մանկանց [illegible] [illegible] և բարեբախտ քաղաք, և ազգ, որք ունիցին [illegible]

1903-58

[illegible] ԳՐԱԴԱՐԱՆ
Гос. Библиотека
[illegible] Арм. ССР

Անդամօր փր դաշ, Եր ղրոց կառա · չիւն,
յոխազոց Էրնձոց՝ սխորտ մըռլին չիւն,
Եղանց և շունհոց՝ խաշանց բառա չիւն,
ձիոց և և ոնջիւն · վարազուց խան չիւն
Իէօ ապուզնէից կապկաց պապա չիւն,
ցռուց ոնչիւնի Ըիշոց դ րուլին չիւն,
գայլոց աղուէսուց Ըառուծոց կ ուլին չիւն,
կծուծաց մըլաւիւն պէս պէս շանց հա չիւն,
Իւ այլ կենդանեաց չըրթանց թառան չիւն,
հառաչանք և կոծ ողբ և կաղկա ձիւն,
անսանել պարտ էր թէ զխարդ խ կոյն,
թ նդէին սարսամբ ըշ կամարս օ դոյն,
Իայ ղայս բոլանդակ ողբ կոծ և լա լիւն,
կեղծիէ առնէին՝ կենդանիքն համ բուն,
առ հանճիլ միայն՝ թախծեալ առ ւ ծուն,
'ի ժամու թաղման՝ կոդակցի նո րուն,
Զինքին ս ոռիէ՝ էին բերկրա գոյն,
ընդ բարձման՝ յերկրէ սնորին թաղու հոյն,
որ գիշատեալն էր՝ իբր ամենե ցուն,
ըղ պայ. և հանի՝ մատակ՝ և կո րիւն,
Անդ բառին սմիք, 'ի նոյն ժողո վոյն,
սրբասամնէին՝ բանիւ հատա տուն,
թէ 'ի ժամ թաղման՝ քաջ արքայու հոյն,
Քէլաց քնուէին՝ ապախտ եղ ջե րուն,
Ասէ էն առնըմին՝ այլ անն 'ինո ցուն,
ինա հատատալոյ՝ երդման իւր ըշ նոյն,
յուել թէ սատէն՝ զերթ անաշո րոյն,
ծխծաղէր նաև նոյն ժամա եղջե րուն,
Յիրաւ եղջերուն՝ ոչ լայր անդ քա տին,
զի կոցոցեալ էր զինքն իւր թաղա հին,
անմօք իւր յաւաջ՝ անդրադարձ Ըան կին,
ուստի ծխծաղէր բերկրանօք սը տին,

Թէ

30. ՈՂԲ ԴՈՒՆ,

Թէպէտ սատակալրոյն դատեալ սահմա նէ,
ըստ սաղմոսին ցասուցմ արքայ ի,
Իսկ յայս լուր ցասուցմ առ խածուն սրբ ոյ,
անդրը քան ըզ չափն՝ անցեալ զանցա նի,
Ուստի կատաղմամբ՝ ՚ի ատամանց կրճ մամբ,
հրասպառ աչօք՝ ՚ի հայրկու գոչ մամբ,
հրամայէր ածել՝ զերդ ջերուն բը ռամբ,
յահեղ ատեան խուռն առ պատժել գ-ատ մամբ,
Յակոբեանն որոյ ըզ գէսմ եղ ջեր ունին,
սրբամատուցեալ և ես յոյժ անհընա րին,
կամէր յօշել զայն՝ անդէն առ նը մին,
բայց զլապէր փայլ զինս՝ կրով ցասմնականին,
Նպաց կրշռամբեալ՝ զայս լինչ այնմ ա սաց,
Ծվ դու ապերջան՝ բոնակ անտա ռաց,
չէր բաւ քեզ մնալ՝ առանց արտաս ուաց,
ծխծաղիս նաև՝ յայս տեղ սրգ ազ գեաց,
Որա զինչ կամիս ով պիղծ գարշ, խու սան,
ես յայս սուրբ տանի՝ զանձինս զիմ ձի րան,
և զատամունս իմ մաքուր սրբը զան,
ոչ դնեմ ՚ի գործ՝ ՚ի քոյդ գէշատ մսան,
Մերձիր դու ով գայլ՝ շուտ առ սոյն ոչ լինչ,
առ զ թագաւորհրոյն՝ վրէժ զետ դա հիձ,
՚ի սոյն անարգէ՝ որ չէհեղ ՚ի լիձ,
արտասուաց մերոց՝ յարտօսրէն չիթ լինչ,
Ոչ, ո՛չ այլ համբեր՝ տուր այնմօրհնած աղ,
յետոյ զեն ըզնա՝ ասաէն զերթ մա տաղ,
առ քաւման մեղաց՝ ամուսնոյս՝ առ աղ,
յորոյ սիրոյն արդ՝ կամ զուլվ ՚ի ան սը աղ,
Յայս բան պակուցիչ՝ ղևոնդ արքայ լին,
եղ ջերուն վրատ՝ ասէր յատե նին,
պատճառ ո՛չ լալոյ և ծաղրիս ի սմին,
այսէ ծվ արքայ, հրզօր և ան գին,

Զի

ՆՄՍՈՐՑ

Զի փոքր.ինչ յառաջ՝ նաւսոյն մերձ լե° — րին,
ասսի 'ի տեսլեան, գոյնիւ թաղու — հին,
որ 'ի ծաղկազարդ՝ գահի առ ան — ձին,
հանդէպ լուսաղբեայ՝ և զբոսարան — գին,
Որ և աստէր ցիս 'իւոյն խմկ կի — տին,
Ծ՛.քաջ հրապարակ՝ և բարեկամ — հին,
Յայն տուր կենդանեաց՝ և ևս արքայ — լին,
զմի՛ ողբացն՝ յիմ վերայ 'ի — սին,
Զի ես կամ 'ի դրախտ՝ եղիսեան ան — դոց,
ուր նշանիմ կանգնիմ՝ ընդ ինձ ելեսսրբ — քոց,
վայելեալ յաւէտ՝ 'ի փառս աւդա — րոց,
ի բախտաւորութեան՝ որքան բերքեր — րոց,
Որևմն ծվ տէր ողբ՝ հասանն արտասս — ուաց,
է աւելորդ ինչ՝ առաջի ա — չաց,
պղծեան դըշխոյիդ՝ եղերն յան — տեաց,
և ժառանգողին՝ բղ վիճակ բա — րեաց,
Իղձեալ եղջերուին անդամք ժողո — վոյն,
գոչեն արքայիւ փոյթ միահա — ղոյն,
հրաշք է հրաշք զոր արդ եղջե — րուն,
պատմեաց առաջի մեր ամենե — ցուն,
Յանժամ սրդաւոր տօնին այն փա — խիւր,
յանտխաւր հանդէս ընհրաշամօք — քիւր,
յարուլ թաղուհին վաղ ընդ փոյթ դ — ասիւր,
'ի կարէ դիւցազնեայ առասպելահեայ թիւր
Յեսիյ թագաւորին ընծայիւ մե — ծաւ,
զեղջերուն զէտ որ պաշտէր հաւատ — տեաւ,
կարծել թէ.տեսման թաղուհւոյն յի — րաւ,
աւելը. քան զայլս արժանի գը — տաւ,

Իհաւոփ աստոկէս յայտնէ առա — ռէն,
Ըէ որք յաւրստէր հերոսեն և ճաշղէն,
հարբանհանէ ոճիւ ոլոպոլ գնդ — ներ,
քաբեն միջպօղարքայն այն եհղնէ երփրեր.

ՈՂՋՈՅՆ

Ողդամն մին 'ի Կալկաթայ ամուսնացեալ է Պարոն Յովաննէս անդրանիկ Որդին Պարոն Սարգիս Տէր Յովաննէսեան ընդ Օրիորդ Խաթուն դստեր հանգուցեալ Պարոն Խաչիկ Առաքելեանին, որպէս լսեմք արժանաւոր հանդիսիւ որպէս և յայտնի երևի 'ի թղթոյն հրաւիրանաց տպագրեալ 'ի նորոգ տպարանին Կալկաթու զոր հաւատամք քաղնեքեան ընթերցեալ լիցին ։

Ահա երեւեալ 'ի քաղաքամամանակեա հաշուեալ մեր ազգին ազգութեանն այսինքն Տպագրատանն Կալկաթու ուրտապեցնել է 'ի լեռն թուղթն զոր նախ գեղեցկութիւն գրոցն, երկրորդ եռանդ հասարակութեան և երրորդ բազմութիւն գրեանց (զի իրաւի 'ի բովանդակ հնդիկս 'ի Կալկաթայ միայն գտանին ներկայ ամենայն որք կարեն պայծառ գտանել զզլեանց գոլոց յանուանէ յիշատակելն երկնչիմք լինել անպատշաճ տեղւոյս) յուսադրէ մեզ այժմ ունել տեսանելոյ այսու հետև պտուղն արժանի Ճաշակելոյ ։

Տեսաք յառաջ քան զայս և թուղթ ինչ 'ի Կալկաթու փորագրեալ 'ի վէմ պղնձոյ որով երևի ջանս անդ ընդ իւր ևս արհեստաւոր, որով ծաղկեցաւ թարց երկրայութեան փափակ նոցին և զարդարեսցէ պտուղ ցանկութեան, վերջացուսցէ մեզ Տէր տեսանել բանաւորութիւն և ջանացողութիւն յաջողի մերում յամենայն կողմանց ։

467

Աւետեմք ընթերցողաց մերոց ժամանելն Սրբակրօն Տեառն Սարգիս (հաւատամք ծայրագոյն) Վարդապետ Նուիրակի Սրբոյ քաղաքին Երուսաղեմայ ի Բոմբայէ զոր ըստ գրեցելոց իւրոյ զինել ոյէ աստ ոչ յետ բազում աւուրց զի յանցեալ դարձոյ ամսոյն գնայցէ ի Սուրաթ զի անդ էր երթեալ ի Մուչլիպանդարն և եկեսցէ աստ, յաջորդութեն նորա. արժանաւոր Պատրիարգին ի յաթոռ հանգուցեալ Յովակիմ Պատրիարգին գրէ գրութեանց յատկապէս մեծ փոյթ և ջանս նորին վարժելոյ և ուսուցանելոյ զմանկունս՝ որ փոայն բարեկրթել յոյժ ենելոյ զկատարելութին և զարժանաւորութիւն նորին Սրբութեանն, և յուսամք զի առաքեսցէ այն Սրբակրօն նուիրակն գրեանս ինչ զի տպագրութեամբ յայտնիցուք հասարակաց զոր ի պատճառն անագան հասանելոյն չէղէ կարացեալ ազդարարի դնել զոր խոստացաք համարելութն ով լրագրոյս յաջորդ ազդարարի մերում իբր զարդ հանդերձ թղթոյս նուիրակին որով հաւատամք միսիթարեսցէն ամենեքին որ չափ արժանաւորութեն Տեառն այն չափ եւս խոնարհութեն և զկատարելութեն հրեշտակի նորին ։

34. ՕՐԻՆԱԿ,

ԲԱԺԱՆՈՒԹԻՒՆ 300000 ՖՐԱՆԿԱՑ

Վասն Օժանդակութեան Տպագրատան Տէր Յարութիւն Հաննուտ Հէրապետեան Մադրասու.

1	բախտ		30000
1			10000
2	միոյ հատն	5000	10000
4		2500	10000
12		1000	12000
400		500	200000
420	բախտ		272000
580	բլանք	ունայն հանդիսանք	8000
1000	տոմսակք գումարնէ յետոյ		20000
	գումար		300000

Հաստատեալ և բաժանեալ 'ի վերայ մի հազար վիճակաց որպէս 'ի վերինս որոյ միոյ վիճակի գինն է 300 ֆրանկ և մի ֆրանկ ութ ղրուշի խառն ։

Առնելով առաջին մեր զօրինակ այլոց ազգաց որք թարգմանելով օժանդակութեան հասանեն միոյ և երբեմն յայտնի ազգ ժողովրդեան (որոյ անունն ոչ թվի) կանխէնցուցանեն անկեալ համարձակեցաք և մեք հաստատել 'ի վեր վիճակարկութեան օժնութիւն Տպագրատան Մադրասու յաղագս զի բաց ցանկութիւն մերոյ լուսոյ զերծութիւն բազմաց 'ի վերայ բանից

Յարութիւն Մարգարեան կառապետ Մուրադխանեան Ափեան Մելքեան Մադրասու բնակօղք վաճառականք ամ հօժարու թեամբ խոստանամք լինիլ գործակալ և վերակացու վիճակարկութեանս որոյ վասն հաւատամք զի կարեն ամենեքեան միամիտ և աներկբայ հաւատալ բարեպէս կատար հանելոյն բանիս

Իսկ վասն բանիս բանակատարք կարգեցաք Պարոնեք Խաչիկ Մատուր Զաքարեան և Խաչիկ Ղազարեանն որոց վերին վիճակարկութեանն կամենայ վիճակ գնելն հարցանէ վերին բանակատարէ քանզի գնելն հաստատեալ նշ կամ գործակալաց զնորա գրամ և

և մեր տէրութեան միհմանդարկութեամբ ղրկուի մի անձոյն վերին մե-
ծաւ գործակալութեամբ պատրաստութեամբ հասուցանել ըստ իւրաքանչիւր
քաղաքաւորք միջակաց քանակութիւն մեր մանկոյ հարկաւորին առան
ըստ սովորական ծախին ։

Իբրև ըստ այս միջակաց ծառայութեան միջակին յառաջիկայն Նիսանի 15
ընթանալոյն վաճառելի ՚ի Ընկերութեան Աւետ Սելեթեանիս ։

ԱԶԴԱՐԱՐ

Լամօշէստր պրայվիթիր նաւն Ֆրանսիացւոց հանդիման ծովուն կոչկալծու ջրին և քանիցս նաւէ ընթանել, կորոց արժանաւորն Տրայֆոռն Նոր Խաւէնն Անգլիացւոց զօր և ունելով 24 թնդանօթս և 125 անձինք ոչ կարաց զերծանիլ ՚ի փոքր նաւուց միոյ զոր ունէր ոչ յաւելի քան 25 անձինք և 2 թնդանօթս ։

Ամսոյս 30, որձակեցին քաղաքս թնդանօթս ՚ի նշան ուրախութեան վասն առման Կոլումբօ քաղաքին Յօլանդիոյ, որ է ՚ի կղզւոջն Սէյլանայ, որոյ յաղթութիւնն դեռ ևս չէ յայտնի ։

Ի նոյն աւուր ին Պատուէրն լորդ Հօբէրդ կառավարօղն քաղաքիս դիմեալ էր առ Բարձրագոյն Դեաբարն տեղոյս և ընծայեալ էր զպատկերին Հարողոյն թագաւորին բրիտանիացւոց, ըստ կարգութեամբ սորին եղև հանդիսաւոր, զոր որձակեցին քաղաքս թնդանօթսն ևս ՚ի յամրոցէ և ևս ՚ի թագաւորական նաւուցն ։

Այսպէս գալով հաւատակեցին թէ Սպանիացիք խաղաղութիւնն է հաստատեալ ընդ Ֆրանսիացին, Փոլթուգէզ, Սարտինիացիք և Իտալիացիք ևս խօսին վասն խաղաղութեան, զոր մինչև ցայժմ դուցէ թէ հաստատեալ լիցի ։ Պրուսն ՚ի վաղուցէ դաշնադրեալ ։ Նոյնպէս վասն յանդիմադրութեան երևի թէ ՚ի նոյնէ յետ ...քոց, Հօլանդիացին ոչ թէ միայն խաղա-

ղու-

դութիւնք հաստատեալ ընդ նոսա, այլ և պատերազմ ընդ Անգղիացւոց, 'ի նոր մտաց առնելով քանս. թէ ազգ. մ. զոր ապստամբեալ Չօծեալ թագաւորին իւր, և կոտորեցին զմի- մեանց, և յարուցին յաշխարհ 'ի վերայ նոցա բոլոր Եւրօպիոյ թէ որով կերպիւ առ աջոյ այլքն փոխանակ թէ ամէն մինչ ի- նարհեցոյց ամենեսին խօսիլ խաղաղութիւն և ոմանց յարկա- դրեալ միաբանիլ ընդ նոսա, այժմ միայն Անգլիացիքն են ընթաշխարհի նոցա, տեսանել պարտ է զինչ լինելոց 'ի վերջումն ։

ՏԻՐԱՑՈՒ ՅԱԿՈԲ ԱՂԱՋԱՐԵԱՆՆ

Խոնարհաբար յայտնէ հասարակութեան որ իւրն անի փախուսելէ երօփիլ ընդ լամանակ, սակս ցանկալոյ գնելն կարօ- ղէ գիւն որոյ 'ի նմանէ տեղեկանալ ։

Ընթեալ Արամ ամսոյ երկրորդին վախճանեցաւ 'ի Կալկաթայ Պարոն Մարգար Իլխանեանն ։

Ընթեալ հոկտեմբերոյ 7 Տիկին Ովսաննայ Պարոն Յակո- բայ Յովհաննէսեանն ծնաւ որդի մի ։ Իւ 'ի նոյն ամսոյ 17 եր- րորդ ի մկրտեցաւ և անուանեցաւ Յովհաննէս 'ի Սուրբ ։

Ներքոյ գրածս մաղթասումն ծախուելէ բանկոլու տարանց. և անոցի գինոց
յիշատակարանս [illegible] ամսոյ 28 [illegible] Փեբրվարի 1795

(Ապրիշումեղինաց գինն):

Բանուկին [illegible] ապրիշումն որոյ կէսն Չարմակ լինի [illegible]		44 յուն
Եւ . . երկրորդն	չորսէն 1 բաժինն Չարմակ լինի	39
Եւ . . երրորդն	տասնէն	36 ½
Եւ . չորրորդն	բոլորն դեղին լինի	34
[illegible] բոլորն [illegible] և կէսն Չարմակ և կապն [illegible] լինի		32
Եւ	չորսէն մին բաժինն Չարմակ	29
Եւ	դուռն [illegible] մին բաժինն	26
Եւ	կապն [illegible] լինի կապած	25
[illegible]	դուռն [illegible] կապն [illegible] լինի կապած	24
Եւ	դուռն [illegible]	23
Շերփուրի երեք նախշի [illegible] ապրիշումն		21
[illegible] մին նախշի ապրիշումն		27
Եւ 2		25
Եւ 3		21
[illegible] ապրիշումն		12
Եւ [illegible] Եւ		9
Դուռն [illegible] ապրիշումն		4

Ճոթեղինաց գինն

Չօլանդ [illegible] 70 թօլանոց [illegible]	100
Նմն 60	90
Եւ 55	70
Եւ 50	60

Նս 45	ավալ բալուշէրի փուշակին		55
Նս 43	դօում		58
Նս 40	սէուճն		44
Նս 38	չարուճն		38
Նս 45	միրլայփուրին		50
Միրլայփուրի կարմիր չէլին			30
Դոմհրի ավալ չէլին			60
Նս	դօուճն		55
Մէդմրադի Նաբաթին ավալն 4 ունկլին բարակ խամ էր ունենայ			16
Նս	դօուճն		12
Նս	սէուճն		8
Օվրանկչային ապն 40 ձեունին			26
օվրանկչային դօուճն			23
օվրանկչայի սարին 50 ձեունի			50
մալդիու զուլմնին 20 ձեունին ավալն			30
Նս	20	դօուճն	26
փուշակլի քալթարլրդար 12 ձեունի զուլմնին ավալն			22
Նս	12	դօուճն	18
Նս աւանց քալթարլի	12	ավալն	18
Նս	12	դօուճն	15
Նս	10		12
մալդէու ալոջէն ավալն ֆի քուռուճն կէմն մօտիձուր քալթ րիդար լընի			42
Նս	Հասարակն		34
Նս ալաջայ սարին 50 ձեունի ավալն			55
Նս	50	դօուճն	46
Նս	50	սէուճն	4[illegible]

Թէմպէլ տօփաթին ալալըն 10 ձեռնին . . . ֆի քուռուշին	24
Նօ . դօյում 10 . . .	20
Նօ . սէյում 10 . . .	16
Փուշալի սըրտըրմանլըղըլըն տասը ֆի 15 ֆարդինն . .	45
Նօ . . դօյում . . .	40
Նօ . . սէյում . . .	21
Միրզափուրին	18
Քաֆիայ ադլըլըն ֆի 7 ֆարդինն	28
Չափիայ սարըն 16 ձեռնին	29
Նօ . 14	26
Սէրտապանի բուլթադարըն 16 ձեռնին . . .	90
Նօ . սարըն 16 ձեռնին . . .	150
Քաղցի շէր շաքարըն ափուրն	40
Նօ . դօուճու	35
Սուսին	20
Թէմքի 20 ձեռնի սարըն 2½ ձեռ լէնքըն . . .	60
Նօ 18 նօ	55
Նօ 16 նօ	45
Նօ 14 նօ	34
Դօլբադանն	27
Մընկարօթին 10 և 8 ձեռ ձիքս և 2½ ձեռ լէնքըն . . .	17
Նօ . 8 և 6 ձեռ ձիքս և 2| ձեռ լէնքըն . . .	11
Նօ . . 6 և 4 ձեռ ձիքս և 1 7/1 ձեռ լէնքըն . . .	9 ½
Չափիայ բլբուլ 20 ձեռնի սարըն	50
Նօ 18 ձեռնի սարըն	45
Նօ 16 ձեռնի	40

Մանկտարին 20 ձեռնի	32
Մանկտարին 18 ձեռնի	28
Մանկտարին 16 ձեռնի	25
Ջուայ մանկտղօթին	5 ½
(Աղող և թելերգինայ գինն)	
բանկոլու ուղի Ֆի քանդլին այսինքն 500ամ լին	20
մադրասիս ուղին	30
Գինեջմի թելին	21
Գենադեգարշալի թելն	19
(Ռէնավերգինայ գինն)	
բանապու շաքար աւալն Ֆի քանդլին	17
Եւ շաքարին դուռմն	14
Եւ գոռն	9
Եւ կարմիր մուսմարքն	4
Եւ սադմելին	7
Եւ ժիրեն	25
Եւ շոր տարչին	6
փիփէրն	50
Եւ փիփէրին փէրն	20
ախալ ռայմտարի բրինձ Ֆի գարսին այսինքն 9256 և կէս ռայթն	90
դօյումն	80
կարգասիոն բրինձն ախալն	65
Եռ դոռմն	55
Եւ սէռմն	45
կանձիլթն	8
Նօխունմն	56

փարթամայ ակինը	40
կանանչ դալը	45
լծուար դալը	5
ԵՒս կտորմածն	60
քուլթին	60
գնգայ չօփ ցորէնն	80
դուդրան	55

ջ (չինու ապրանաց գիննէ)

չինու ասուլ կուկօն ապրիշումն ֆի փիքուլն ֆ 133 ռաթլն 33 տուկրէն	225
ԵՒս դօում	190
ԵՒս սէուֆն	90
ԵՒս չարուֆն	80
ԵՒս քանգն ֆի քուռին	8
ԵՒս 45 փէլթի սոտին քրմիր ճինչ ճըրին կորի դուոյն սէյ և ձրմկ ֆի թանն	18
ԵՒս 45 փէլթի վերին գոյնով սոտին ֆլըրն ֆի թանն	16
ԵՒս 35 ԵՒս լուստրին	10
ԵՒս 35 ԵՒս ԵՒս ֆլօրն	12
ԵՒս 45 ԵՒս դամասկն	16
ԵՒս ԵՒս պիկինն	6
ԵՒս ԵՒս սայեայ սայէն	5
ԵՒս ԵՆ պիլամն	2
ԵՒս ԵՒս ֆալս դոռն	5
ԵՒս թութունակն ֆի քանդին այսինքն 500 ռաթլն	28
ԵՒս ծիպակն ֆի փիքուլն	40
ԵՒս ապըշումն չաթրին ֆի դանէն	1

ևս քողոմթէ մեծ ղալթն ֆի 100 դանէն	$12\frac{1}{2}$
ևս փուքրն ևս	9
չինու ավալ չինչինու Ճարմող մորին ֆի քանդլին	60
ևս դօուզն	50
(փէգուայ ապրանոց գինինէ)	
մոզն ֆի քանդլին	100
ղալային	50
բիջ գէմարն ֆի մին քանդլին	15
աղդէպէշն ֆի քանդլին	40
ձկան կաշին ֆի 100	2
քալթն	27
լինկդէևաստրն ֆի ռալթըն	$2\frac{1}{2}$
ֆօրալ տախտակն ֆի 100 դանէն	20
գերան փայան ֆի դանէն	18
շիմբիր տախտակն ևս	6
տախտակլի քսըլէ թէլըն ֆի հինդ փարին	1
աճալ մարֆինն ֆի քանդլին	160
դօուզն ևս	130
սէուզն ևս	90
չարուզն ևս	60
լաքն ևս	28
(Մուչլիբանդարայ ապրանոց)	
քսէղէ հալ դին ֆի քանդլին	35
Ճիլին	7
եանամայ թաղայ ցորէնն 9256 $\frac{1}{2}$ ռոթլանոց գալսին	120
աճալ լթուլթունն միր դուզին	5

ՄԵՂՈՒՑ

պակ խնեցեալ որոց բոլորն 'ի միասին կազմէ զփողակ. ինչ ընդ որ
ծածկեալ լինի մեղուն շուրջն որ կայ 'ի մէջ սոյն փողակի է ջրե
ատոր, որ ՚ն շարժել որէանն նման ծծել 'ի վեր քարշէ զնեկտա
մեղուն 'ի ծաղկանց և ծորեցուցեալ անցուցանէ 'ի կոկորդ
գն մեղուին ։

Յօրժամ բանայ մեղուն զատամունսն 'ի ծայր կնճթին
տեսանի ծակ ինչ և 'ի վերայ նորայ պտուկ մի մանրիկ որ է լե
զու նորայ զայս ամ մասունս կամ անդամս զի արդ 'ի գործ
դնէ մեղուն տեսցուք 'ի ստորև ։

Բուն մեղուին կցեալ կայ կոծոյն 'ի ձեռն անձկա
գոյն ինչ փողակի ունի մեղուն 'ի փորուստ զչորս թևս 'ի նեղ
քուստ զվեց ոտունս որոց երկու յետինքն են առաւել երկայն
քան զայլս 'ի միջին տեղւոջ սոյն երկու վերջին ոտից երևին
արտաքուստ երկու գոգաւորաձև փոսեղէնք զորս վերոյ յիշեալ ։

Ի կօճուղին ենանկինի թիւս անուանէ որ և են
զեօթապատեալք որքաշոյն մաշկք սոյն փոս տեղիք ծառայեն մե
ղուաց զօրէն սափորի յորս մեղուք դնեն զհաւաքեալ նեկտ
ամին զոր ժողովեն 'ի ծաղկանց ծայրէն սրնգաց մեղուին ու
նին զերկու կերպ ձանկս միայն կցեալ յարմունս և միւսոյն 'ի միասին
'ի վերայ միմեանց 'ի մէջ նոյն երկուց ձանկից յարմարս գտանի
'ի չորեսին ոտունսն չորս փնջաձև գործիք որովք 'ի բրու ա
ռեալ ածելով հաւաքեն 'ի միասին զջօղով թացեալ մանրագոյն
փոշին նստեալս 'ի վերայ թերթից ծաղկանց որք կցեալք լինին
նուրբ մաշկից մարմնոյ մեղուաց ։

Մարմնին կամ փորն մեղուին կցեալ կայ կածոյն դեր
ձանկատեղակ նուրբ ինչ թելիւ որ և բաղադրեալ է 'ի վեց
խնեցեալ ծակոց կամ յօդից բովանդակ մարմնոյ մեղուաց թուի
լինել թաւարծի այսինքն բրդոտ կամ մազոտ որպէս և պարզ
տեսութեամբ աչաց իսկ երևի հասակն մեղուաց զանազանեն ըզ
գոյն մարմնոյ նոցայ այսր ամի եղեալքն թխագոյն են և սպիտա
կահեր իսկ անցեալ տարւոյ եղեալքն ունին զասրս կարմրերան
գս և կողմնածքն փորին աչէն այնքան թխագոյնք և թեւք սոյն
սխտացս բազմիցս են կրճատեալք ։

'Ի վերայ կածոյն և յօդից մարմնոյն գտանին բերա
նաձև

Նաև փոքրիկ ծակունք որովք մեղուք զշունչս առնուն և այլքն
են ՚ի թոյլք նոյին որք և ոչինչ անուանին ՚ի բնագննաց այս այս
անդամք ունին զհիանալի իմն կազմուած որ և հասարակ իմն է
իւրայու ամենայն մեղուանման կենդանեաց ։

Փորոտիք մեղուաց կայանան ՚ի չորս մասունս, որ են Աղիքն
պարկն մեղեր պարկն թունոյ և խայթոցն ։ Աղիքն որպէս
Իմմէ կենդանիս ծառայեն առ մարսումն կերակրոյ Պարկն մե-
ղեր յորժամ լի է ունի զ մեծութիւն փոքրիկ պղպջակի միոյ, և է
անդրափայլուն զօրէն բիւրեղեայ պարունակէ զ մեղրն զոր քա-
ղեն մեղուք ՚ի ծաղկանց Պարկն թունոյ կցեալ կայ յարմատն
խայթոցին Այն խայթոց է նման նրբագոյն սլաքի ընդ որ ծոր-
է ՚ի խայթելն մեղուին զմանս հալածիլ թունոյ ՚ի խայթուա-
ծն յորժամ է զայրացեալ խայթոցս այս զետեղեալ կայ ՚ի ծա-
ործայնի նորայ և է երկար իբր երկու ծաչափ որև մտանէ ՚ի խայ-
թուածն արագ արագ զօրութեամբ ոմանց թելատեսակ ջլաց զետ-
եղելոց կարի մերձ նորին խայթոցի այլք ՚ի ճնշելն ուրուք ըզ
յետոյս մեղուին երևի դիւրաւ Այն փոքրիկ սլաք որ նր-
բագոյն իմն լինել թուի աչաց մարդկան է փողանման ծորակ
ինչ որոյ նուրբն է նման նուրբ թելոյ եղջեր կամ լուցեալ որ
պարունակէ զխայթոցն և խայթոցն է բաղադրեալ յերկուց
խայթոցաց ՚ի միասին շաղկապելոց այլք ըստ կամաց մեղուին ՚ի
մի և նոյն պահու կամ յարակցեալք ՚ի միասին կամ բաժանեալք
առանձնաբար կատարեն զպաշտօն իւրեանց Ծայրքն խայթոցից
այսոցիկ են կերկեռեալք նման բերանոյ սղոցի որոց ատամունքն
թեքեալ կան յետոյս խայթոցին զօրէն ատամանց երկաթեայ
սլաքի որ թէպէտ դիւրին մտանէ ՚ի մարմին ինչ այլ ոչ կարէ
ելանել առանց պատառելոյ անդ էն զմեծ ինչ խայթուած
Նմին իրի գրեթէ խայթելն մեղուաց և մեղուանման այլոց
կենդանեաց միայն մեծ բերէ ինքեանց հանապազ քանզի յեր-
կարելով նոցայ դիւրաւ ՚ի դուրս քարշել զխայթոցս իւր-
եանց ՚ի խայթեցեալ մարմնոյ անտի երբեմն հատեալ թողուն
անդր ծայր սլաքին և քակտիցս իսկ ՚ի յուժել մեղուաց այսոքն
ընդ իւր քարշեալ հանէ ՚ի դուրս զաւշտն և զայլս ՚ի փորոտ-
եաց նոցայ սոյնպիսի կենդանիք ըստ այսմ են ուրեմն նման վայրե

նեա

ենաձնալ մարդկանց որք լեինուօր ոգւցա մարմնոյն ին-
լինեղծս իւրեանց խայթեալն մեղուին պատճառէ յանէծ ի զ-
ցաւ ղեղորայք արեան և զուառյցս որոյ թեինն է առ ամէ եւ [illegible]
յաւնուան ՚ի սոյն թեինոյ պատճառ առ [illegible] է [illegible]
մայր [illegible] և մե րթ սակաւ բառ կաղն [illegible]
մարմնոյն զմնղն խայթմունք մե ղուայ [illegible]
[illegible] լինի է խոլ [illegible] սակս [illegible] է
այլ սակոյն ամենք խայթմունք յաւէտ պատճառեն [illegible]
[illegible] և ղեղորայս արեան և զսաստիկ լինի չեն [illegible] որ [illegible]
[illegible] հասարակացն ։
՚Ի [illegible] ամենայն գրաւած զտանելն զ[illegible]
[illegible] ամենք ՚ի զօրն արկանելիք [illegible] է [illegible]
[illegible] և ճիւթն այլս այլս բուսոց և [illegible]
[illegible] մեղուաց որպէս երբեմն և [illegible]
[illegible] և սակս [illegible] հանդարտեցուցանեն [illegible]
[illegible] լինի [illegible] և [illegible] է
[illegible] արեան [illegible] և [illegible]
[illegible] թմեցման երբեմն լոէ [illegible]
[illegible] թէ [illegible] զ[illegible]
[illegible] և հ[illegible]
[illegible] ղխառնաբեր և ղցաւ [illegible]
[illegible] չէ այլ լինի [illegible] է [illegible]
[illegible] հա[illegible] ՚ի [illegible] և
[illegible] մեղուին և [illegible]
[illegible] զոր մեղմացուցանէ [illegible]
[illegible] թեինոյ և զցաւն թեինաւորեալն ։
[illegible] մեղուաց [illegible]
[illegible] մեղուաց բառ երկրանւթեան հասակի մարմնոյն [illegible]
[illegible] և բառ [illegible] և [illegible]
[illegible] և [illegible] փորբացոյն [illegible]
թ[illegible] և զուարճանալ [illegible] մարմնոյ [illegible]
[illegible] խոլ [illegible] Այն արաւմեռւք
խոլ [illegible] ՚ի [illegible] զինեալ մե [illegible] յաղթելոյ
[illegible] հաւաքեն [illegible]
մարմնոյ

[illegible] Гос. Библиотека [illegible]

մաքին անհնարին որոց փորասայն ։

Իսկ կաղամբ կոյս ... մեծ կորզեալ են 'ի ... ամենայն և ... լինելոյ ... որոց ... ... 'ի ... ... որ է կցեալ. փոքրիկ բլուր ... որ կայ կալանաւորաց ... ։

Թագաւորին կամ մայր ... և ... ... որոյ ... փոքրիկ ... մեծ են. քան զարմանալին որոյ և ... կարծեցին ... և ... ... փոքր ... որոյ ... կալեալ է 'ի փայտին կայ զոր ոչ ... 'ի ... բայց թէ ... և կամ ... ... մայր ... որոյ և ... է ... 'ի ... ... զօրութեան նորին ։

Յաղագս Կաշմիրոյ ... և յաղագս ... և այլն

...ւմ քնոյն կամ 'ի մէջ փոքրիկ գաւառի Մողոլ կամ թագաւորին մեղու ... որ կոչի ... ... մեղուաց թագաւորին կամ ... 'ի ... հաստատուն և ոչ ... թագաւոր ... որ ... ... փոխ ... է ... 'ի ... կարծեցեալ ... 'ի ... փոքր ... 'ի թագաւորին ... 'ի 200 էն ... մեղու և 'ի 15000 էն. ... 10000 ... մեղու ... և ... փոքրկութեան ... ։

Յաւժամ ... մեղուաց ... ... մեղուաց ... 'ի ... կամ ... այլ

Թակի միում առաջին հուգածոյ գործարար մեղուաց է
խոյլ գծագրած և զանազանք ծակս նոյն քնոյ մամատեսակ
լինչ զանգուածով զորս նիւթն հուաքեն խողովակս ծաղկանց
ուաց [illegible] այնպիսի լուծուցեալ տարածին յերես դաշտին և
գնացեալ հասարակին խորոյ ծաղկանց և այլ են ձեռնկեք խ-
րանց. քարեն զի ցօղով լծարեալ մանրագոյն փոշին որ նստեալ
կայ 'ի խորոյ լոբրոքիկ ծաղկանց նոյն փոշին յետոյ հասանի ի
մազս մարմնոյ նորա զոր առա փնջովք խորհանց իբրև [illegible]
[illegible]. հաւաքեալ դնեն 'ի թխակս խորհանց և [illegible]
[illegible] լուծուցեալ հասանին 'ի բուն խորհանց մի ըստ
հրամ մի յ ուր լինքեանք և այլ. յոլովք յընկերաց խորհանց ու-
տեն 'ի նոյն նիւթոյ մասն մասն անդուցանելով 'ի ստամոքսն մամն
(զի գործարար մեղուք ունին երկու ստամոքսս մին վասն մոմ
և միւսն 'ի պահս մեղր) յետոյ 'ի մարսիլն անդ են նոյն նիւթ
[illegible] յերկս մասունս առաջին մասն որէ բարեգոյն գոյա-
նոյ 'ի մի լաւագոյն երկրորդն խմոր ոչ այնքան լաւ որ [illegible]
[illegible] 'ի ստամոքսն առ կերակուր լինելոց մեղուին և երրորդն
'ի [illegible] էր այցեալ կայ 'ի դուրս զլաւագոյն մամն 'ի դուրս [illegible]-
ծեալ յստամոքսէն առ բերանն սկսանի մեղուն լեզուն առա-
մանքն և ձեռնկօք զբջիջս կազմել անդ են յառաջ [illegible]
կազմելով զայն բազումք 'ի գործարարաց անտի սկսանին մեծա-
ջան աշխատանօք և շտապմամբ կառուցանել զնոյն բջիջն
որովք յանկարծ տաշեն և խառնեն 'ի բրուտ [illegible] թեան
այնց կ[illegible] մեղուք և այլք կոչեն բարեբեր գոյնս և բ[illegible]լին
նոյն մոմ բջջաց որ յայտ խիկ փորձառութեան ոչ զանցանէ [illegible]
[illegible] հասարակ [illegible] այլ սակայն [illegible] է այս
[illegible] հետազօտ ուշիմաց զննելոց [illegible] հասանել [illegible]
յան նախանձս [illegible] ուր կան մեղուք նոյն ճարտարապետ
կոչ շինուած բջջաց է միաշափ միանգ և միատեսակ. [illegible]
[illegible] զանազանութեան .

Սա և շինեն անդէն և դրալ բջջատեսակ [illegible] որք
[illegible] ինչ մեծեն քան զբջիջս մեղուաց դնել անդ [illegible]
[illegible] Դարձեալ կերպոն անդ [illegible] այլ [illegible]
[illegible] [illegible] վասն յատուկ բնակութեան լինելոյ նոցին

թե.

ՆԻՐՀԱՆ

Թագուհւոյն զօրս բառ կայր խաւեանց ջանան մեծաշէն գեղեցիկ երկու որբոցն պալատանման տունն էր.

Ցետ այսպէս կերպով զամբարս մեղր զնանդ գործարար և մեղուաքաղ ձիանձկն ծծել կծելոյ խաւեան, դ ծաղկանց զէնելոյս քաղցրահամ այէ նիւթոյն մեղր և մոմ 'ի կիտծոյն անմուցանեն 'յամանակս մեղրուր 'ի մոմոյն զամբարդոյն մասն մեղր 'ի բրու փոխեալ ծորեն 'ի բոյնն, և պաշար լինել խիցեանց 'ի ձմեռան և զմիւս մասն պահեն 'ի ամրարան խոտարմանն կենաց.

Երբ մեղուք յետ զուգաւորելոյ ընդ Թագուհւոյն խոկ և խոկ անկեալ երկիր ծառայից և այլք պատճառն զի այնուք ոչ զրանն մեծաւ ցանկալոյ զէզն խաւեանց այլ էգն երեւոյ ենկնելոյ արուաց զոր և մեծաւ խոսլիր համեմատ զօրութեամբ 'ի բրու պաշտպանութք զաւրթոյնլ ցանկալան համեմատ զորպանէ դա կատարեալ զկամն և զկին լեման գործոց ծնդէն առ նմին մեռանելի արուն յայնժամ Թագուհի մեղուն սկսանի զկէս պէս նշանս տխրութեան և ցաւոյ ցուցանել համբուրելով և գրկելով զօրինակ զդեն մեռելոյն և ասոյ հեռանալ անտի 'ի մեկնելն անտի Թագուհւոյն զան խոկոյն ասունք 'ի բարձրարար մեղուաց անտի անդր և կոլաւոլ ձանկօք խաւեանց զնոյն դեն ձգեն 'ի դուրս 'փեթակն :

Այլ Թագուհին յայնժամ դնէ կամք զձուս 'ի փեթակ մամն դէն կազմեցեալս միայն վասն որդեծնութեան նորա զէգուհին 'ննորքին կոդին ծայրին մուծեալ գխոէ զնէլով երթէ իցէ նորին ծակ յարմարաւոր կամ մաքուր թէ ոչ եթէ չէ բառ խնդրոյն զաչլինչ ձու դնէ անդր խոկ երթէ է ծայրն բառ կամայն 'ի յուժբոյ եղեալ անտի մուծանէ ապա զձ. Թ ետոյն 'ի 'փեթակն այն ուր [illegible] զձու մի միայնակ մեկնի ասոր կայսոց կնդակն մինչև յերկրորդ հասունանալ ձուոյն և [illegible] Թագուհին կարի զգուշութբ ուղղեալ և շատ զանկն մինչև ան 'ի ընդունողն թէ յաջողին կարող եղեալ զերկու հարիւր ատս Ընդանոր առնոյն գիր երկուց կամ երից աւուրց բառ առնել և բառնիայ ծնրանք եղանակին գոյանայ յորդն ինչ փոքրացեալ յանօամ զուծոյր

մեղուք կազմեալ զտեսակ ինչ կերակրոյ ի մոմն և ի մեղր
ճաշն գտանեն մերձ ի բջջանցն որդւոցն նոյն որդն է ամենակա-
գոյն բայց յետ աւուրց սկսանի յափխազոյն լինել։ Զկնի վեց
կամ ութ աւուրց որդն այն մեծացեալ ի նոյն պարկի խըռ-
նում տեսանի ամբողջ մասամբքն և յայնժամ գործաւորքն
գնեն զայլ չափաւոր կերակուրս մերձ ի բջջանցն որդւոցն և
ապա կափուցանեն զբերան ծակին մոմով որպէս զի ի փշարթիլ
որդւոյն ի խայր չմնկանիցի անտի։ Յետ աւուրց մինչ չափահասն
է որդն այն խզեալ զպարկն իւր և կլեալ առաստաղքն
զնմեզին փակին ծակին բանայ ի բերան զգուռն բնոյն և փոք-
րիկ փոքր մի թռուցեալ ի զգաստ երթայ յորմնել զգարմանս
ամենայն եղէ իցէ էջ կամ արու իսկ եթէ ի չէզոքականացն է
խնդրէ զձարակ վասն ընկերացն իւրոց և յայնժամ հետէ սկսանի
ինքն եւս աշխատիլ ընդ գործաւորացն առ օգտի հասարակական
ընկերակցութեան։

Ի Կաւճոյ թագաւորին ծնանելին յամ ամի հազարաւոր
մեղուք որք մեղուաքաղք և կամ գործաւորք և չէզոքք. անուն-
անելին ի յարուաց ծնանելին հարիւրաւորք յամին իսկ յէգ ա-
զգաց կամ հնգետասան կամ 3։ և կամ մի միայն յամին և երբեմն
ոչ իսկ էգ ծնանի ի բոլոր տարւոյն ի խմուռ փեթակի և յայն-
ժամ կամ յայնմ ամի ոչ կարեն մեղուք զայլ հանգուրեան կամ
գաղթականս բաժանել և դադարել յայլ իմն փեթակի. վասն-
զի ի թագաւորաւ մեղուաց մի և եթէ փեթակն ոչ կարէ լով պա-
րունակել զայն չափ բազմութիւն մեղուաց յայնժամ երկուան
խմբին բաժանեալ յերից ցեղից հաստատեալ զնոր իմն բնա-
կարան ի յքեանց որք յայտ լինէ փորձառութեամբ։

Ընդ անոր է տեսանել թէ յամի հզօրանայր թագ-
փխոռնածութեան ձանուք սիրով հաստատութեան ընձայել խնամ-
հութեան հնազանդութեան և ակնածութեան [illegible] որեն գործաւոր
մեղուք թագաւորն իւրեանց և թէ իմ ռանիլ նորին թագ-
աւորին զինուորք թախծեալ տրտմին և տաղտկանան և փորձե-
ին հաստատել թէ մինչև ոմանք յայնցանէ զ[illegible]
պանդխտութեան և սովու մեռանիլ մահուանն յաճախ
ապրել յառաջ քան մահուան սիրելի թագաւորին կամ մօրն
իւրեանց։

Եւ

Ով յաւ[illegible] սուրբ[illegible] որ ոչ [illegible] լինի [illegible] 'ի [illegible] 'ի բնէ [illegible] [illegible] և [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] և [illegible] [illegible] մեղուք ոչ [illegible] և [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] և [illegible] [illegible] [illegible] 'ի [illegible] [illegible] և [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] մեղուաց [illegible]։

Յորժամ տեսանեն զայծարար մեղուք թէ արու մեղուք [illegible] [illegible] [illegible] և [illegible] արուք են [illegible] [illegible] և [illegible] 'ի [illegible] զործարար մեղուաց 'ի [illegible] [illegible] 'ի մէջ [illegible] զործարար մեղուաց [illegible] [illegible] 'ի [illegible] [illegible] և [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 'ի [illegible] մեղուաց [illegible] 'ի [illegible] [illegible] [illegible] 'ի [illegible] [illegible]։

Եւ [illegible] պատուէր [illegible] 'ի մէջ մեղուաց և [illegible] [illegible] մեղուաց [illegible] [illegible] [illegible] 'ի [illegible] [illegible] և [illegible] [illegible] [illegible] 'ի [illegible] [illegible] 'ի [illegible] [illegible]։

[illegible] 'ի [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] մեղուք [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 'ի [illegible] [illegible] մեղուաց [illegible] և [illegible] [illegible]

յաւէտենի յաղթութեամբ ՚ի սկեբրայ մինչանց առ տառակել [illegible] ․․․ բնկերացն որպէս թէ մի ՚ի պակասիլ․ ՚ի մեջ [illegible] պաշ․ ․․․ երին ․․․ տառակեցլին ․․․ բնաւքն ՚ի մարմին ։

Է․․․ Գ․․․ Հ․․․ Խ․․․ Ա․․․ ՚ի Գ․․․ Յ․․․ Ա․․․ Ս․․․ Ա․․․ ․․․ ․․․ Ս․․․ Է Ջ Զ ․․․ ․․․ Ա․․․ ․․․ Ա․․․

Նա անուշեաց հաւատարիմ ծառայն․ Աբու Մահամադն կոչեցաւ բ․․․ կայն պատուիրեաց նոցա մի ․․․ յոյն ․․․ նոցայ մինչև գոյր ․․․ թագաւոր Սուլթանն երէ ․․․ մաշ ․․․ ․․․ գրեաց թուխթ առ թագաւոր Սուլթանն ծանուց նոցա ․․․ հօր իւրոյ և ինքն մտանէր պալատն և էլանէր ՚ի ․․․ ․․․ հրամայէր ամենեցուն որպէս յառաջն և բոլոր ․․․ ամենայն աւուր մտանէին պալատն ․․․ ․․․ երեանց ․․․ պատմէին ․․․ փոքր ․․․ և հրամայ․ եաց ոչ ․․․ առաջանս այսպէս պայեալ ․․․ և կառա․ վարեաց բոլոր բանակն մինչև յաւուրս չորեքտասան (․․․ բանակն մինչև Ս․․․ բայց ոչ ․․․ հանրական ․․․) յետ չորեքտասան աւուրց թագաւոր Սուլթանն՝ հնգետասան ․․․ ․․․ ․․․ բանակն ․․․ պալատն ․․․ ՚ի կերպ հօր իւրոյ ․․․ ․․․ ժամ մի և ․․․ ․․․ մինչև ․․․ ․․․ ՚ի ․․․ ․․․ Աբու Մահամադն ․․․ ․․․ քաջին ․․․ Բ․․․ և հրամայեաց ․․․ և ․․․ թագաւոր Սուլթանն ․․․ ․․․ միծ ․․․ ․․․ ․․․ ․․․ հօր իւրոյ ամենեքեան ․․․

[illegible]

զմեծայս բատ սովորութեան ծխից լուրեանց և երկրորդում ա-
ուրնուանեալ դէն պատմելին ուրէ բանձեզօք բառնեալ. ՚ի վերայ
փղաց մեծամ փառօք տարան ՚ի Սինկփալթան ամփոփեցին ուր է
զնա դամբարանի հուսկ հետոյ թիփու Սուլթանն հետ նորա և
դյն յաղթողն կողոպտեաց զամ ստացուածքն Աբումահմադին
փոխանակ վարձատրելոյն նորայ ելթողածի թաֆուր և մերկ ՚ի
ժամանակի ծերութեան մեռաւ ՚ի մէջ փողոցին ՚ի հնեռն սովու
և հրամայեաց կախել Մահմուդալի կումանդանթն քանզի
յայտնեցաւ դաւաճանութիւն նորայ ՚ի պատերազմի այժմ կամիմ
եղբայրացուցանել պատմութիւնն քաջին Նավաբ Հէդարալի
խանին քանզի սկսեալ պատմութիւն ՚ի ծննդենէ նորայ վարկան
համարեցայ վերջ առնել մինչև Ոբնական մահն Նավաբ Հան-
դուրին . Վերջ .

Նորա որովհետև ջանեդի ձեռնել զամ անցքն քաջին
՚ի ծննդենէ մինչև ցմահն այժմ կամիմ փոքր ՚ի շատէ պատմել
բարոյականութիւնն նորայ թէ որպիսի կառավարութիւն ու-
նէր կամ թէ որպէս բաժանեալ ժամանակս իւր առ ի բարւոք
առնել զկառավարութիւն իւր .

՚Ի ծագել արևու առնէր նախաճաշիկ պատառ մի հաց
և ըմպէր երկու ըմպանակ սուրճ ապա ելանէր ՚ի դիւան
բազմէր ՚ի վերայ սպիտակ միայն ինկոյն գային երկու երածիշտք
հասուստ բազմէին յանդիման նորին սկսանէին մեղմ ձայնիւ
երգանակելն որ յոյժ ախորժ թուէր ՚ի լսողացն և ազանկլանէր
շապիկ մի առանց հետոյ ունելով ՚ի վերայ շապիկին գնդակ մի ան-
դամանդ նա և ս ունելով ՚ի հնեռն իւրում անդամանդ մատանի
մի յոյժ մեծագին յետ բազմելոյն բերէին առ ՚ի աղէխ զարդ
այսինքն ուրն դէն երծալթեղէն յօրինեալ պատուամիկան քարե-
ղինօք շաղեղէն կոտեղէն մի շնորհաքաշութեան դնէին յետ
իւր ծոր բազմէր նորին և ձմ ցող իւրայ գլխաւոր կարդալ
միով Ֆրանկիւն բազմեալ մերձ նոցայն և անտի հրամայեն
նորայ [illegible] բոլոր գլխաւորք կամ վերակացուք դիւանի.
[illegible] սպասէին առաջին դրանն յորժամ գայինն էր յան-
դիման կոչէին ՚ի վերայ ուոց սկսանէր հարցափնութիւն
առնել համար առայն վերահասու լինէր մեծամ շնորհութ

պատասխանէր մեղմ ղօ՞արձ երեսօք և ապա սկսանէր դատել
նոցայ որ բարեպէսին կառավարել հրամէր տալ նոցայ խիլայս
ըստ արժանոյն իւրեանց և նոցայ որ չէին բարիս գործել
տանել աքսորէր ՚ի տեղի նորա կարգէր այլ ոմն գործակալ ոմանց
հրամայէր գանի հարկանել և ոմանց առաքէր կախաղանս այսպիսի
տայր պարգեւս կամ պատիժս ըստ արժանոյն քանզի յայտ սի-
րէր ժողովրդեանն ամ աճուր այսպ առնէր մինչև պահ մի ա-
պայ ելանէր անտի երթայր բաղնէր այլ յապարանոց որ
յայտէր ՚ի փողոցս բերէին նորա ժողովեալ մարդիք որ կամէին
զինուորել կարգէր ընտրելս և յանձէր զօրապետաց պատուէր
տայր կրթել կիրս զինուորականս այսինքն Մարզումն և ապա
բերէին բաղնութիւն ձիոց նայէր այն որ հաճոյ թուէր իւրք-
եան որոշէին ՚ի մէջ բաղնութեանցն և սկսանէր հարցանել գինն
նոցայ որպէս վաճառականն ոմն մինչև տէր ձիոյն ըղձունէր վա-
ճառել առանց բռնութեան ըստ հաճոյից կամաց հաւանութե-
ան յին այս ինչ գին և իսկոյն հրամայէր հատուցանել զգրամն
և տայր խիլայս և արձակէր նոցայ և ունէր այս ինչ սովորութ
վաճառականք որ բերէին ձիս մինչև նահանգս իւր ուրում
քաղաքում կամ յորում գեղում որ ծախէր ձին քաղաքա-
պետն տայր լուծնտ վ կոյսկան այսպէս մինչև ներկայանալն
իւրեանց որքան ձի ծախէր ՚ի մէջ նահանգին իւրոյ ասոր
գինն ծախեալ ձիոյն զի մի զրկեսցեն վաճառականքն զայս առ-
նէր վասն որ համապազ բերցեն վասն իւրեանց այսպէս առնէր
մինչև կէս օր ելանէր անտի երթայր ՚ի ճաշ ընդ պանակքն նո-
րայ էին զերկուս որդիքն իւր Թամուր Սուլթանն և Քէրիմ
Սհաչն յետ ճաշելոյն մտանէր փոքրիկ սենեակ մի անդ ննջէր
մինչև երեք պահն ապա յառնէր իւրոյ անհանգստութեան երթայր
այլ վերստին ՚ի զբօսնուլ մինչև երկու ժամ դառնայր ՚ի պալ-
ատն բերէին չուր թրթռեալ միանակ ըմպէր առանց ըմպել հանգստեան
միայնակ նստէր մինչև երկու ժամ ելանէր անտի վարժարանն
անդ լուանէր լուացանէին ձկունքն ջահս ապա գային կանայքն
կուսակօք և եղանակօք ասանէին և եղանակօք ասանէին
մեղմ հանդարտ կոկորդով և եղանակին ապա հրամայէր գրագ-
րաց երթալ ՚ի վեր բաղնէին ահեակ կողմն իւր սկսանէին ընթ-
եռնուլ

ուսանել գրեանքն զքո երեկն եկեալ էր 'ի չորեսին կողմանցն տէ-
րութեան իւրոյ և ինքն լուր ասպանց գնէր մինչև ժամ մի ա-
պա հրամայէր կոչել վաճառականս երևելիս որք համապատ-
ճառեալ ցէին ինքն որ ամենեքեանն սպասէին դրանն դայլին
երկրպագանէին յաջ կողմն բազմէին կարգաւ և ինքն սկսա-
նէր մեղմ հանդարտ զուարթ երեսօք խօսակցութեան ...
ընդ վաճառականսն. բայց այնքան արագամիտ էր որ խօսակցէր
ընդ մէկ հարց պատասխանիս լսէր ապա էր այնքան զգույշ որ
գիտէրոց ընթերցմունքն և լսէր զանազան լեզուաց խօսքն
հրամայէր գրել այս ինչ պատասխանս այս տեղ կամ այն տեղ
և պատասխանիքնէին այնքան պատշաճի և սրանց սոսկմանց որ
միրուճի կլսացուցանէր ամենեցուն և ինքն բնաւ չէր ուսեալ
գիրս այսպիսի գործակցութենում հրամայէր սպասաւոր
ացն բերէք ջուր ընպելոյ խակոյն բերէին երեսթէ սկով գինի
ըմպէր ասուննս եղեալէր ջուր վասն բազմականայն (լօէպէս
ամենեքեան բարէոք գիտէին ընպելն նորայ) երբեմն հրամայէր
բերէք ինձ սակաւ մի ջուր խակոյն բերէին ասկէ սկով օղին այսպէս
մինչև պահմի գիշերոյն վեց անգամ ըմպէր երեքն գինի և երե-
քն օղին երբեմն երաժիշտքն երգէին բարձր ձայնիւ հրամայէր
գանել և արտաքս ձգել պատճառ սորինէր այս քանզի կամէր
ուղղապէս լսել ընթերցմունքն թխատոյն սուգապէս և տա-
նէր պատասխանիս և խօսակցէր ընդ բազմականացն յամայն
գամայն վասնորոյ եղանակողքն սպասէին մեղմ ձայնիւ երգել
որ ախորժ լինէր լսողացն յանապազ այսպէս լինէր և յորժամ
նորոց վաճառականն գայր հեռաստանէ միշտ երեկոյեանն նե-
րկայացուցանէին ուստի պատայեցաւ յածուր միում ծանարոս
մատուցանող Իշխանահանդն եկն երկիրպագ. և սպաս.
վաճառական ոմն նորոդ եկեալէ 'ի Հնդկաստանէ յանկա ներ-
կայանալ առաջի ամենայն իմոյ ևնա հրամայեաց կոչել յորժամ
եկն յանդիման երկիրպագ և մատուց զնծայս բազ սովորոյն
իւր [illegible] բազմել հետ բազմելոյն եհարց զնա զինչ
ա[illegible] պատասխանեաց զանուննն իւր կոչի ծովայ և զօվնդա
սանո. ուստի գաս կամ զինչ պէտս ունիս սա պատասխա-
նեայ զօրինդեան տէր վաճառականսն ի շուայ բարեկարգութիւն
և

և բարի լաւութեան տեւանդ լինել երբ ՚ի ջէրմ ապատայ եկի
ասայ առն վաճառականութեան տասն կամ քարերքէ գին քոյ և ես
պահպանեմ քեզ բոլորով սրտիւ բոյց ասայ լինի դուես. Թէր
սնայունածոց քոց ոլթէ պլոցէ սնայունածքն քոյ կամ փոխա-
նորդ ումեք, եկեալես առ պատասխանեաց տէր սնայունածնքն
ոչէ լիմ այլ փոխանորդեմ սովոր բաղնիքնդասին որ բնակէ
ջէրմ ապատ խոյլն հրամայեաց դպրի միոյ գրել զանուն զօ-
վինդասին և նորայ բաղնիքդասին և ապա հրամայեաց նմայ
զի ածել երեկոյեան գալ առաջի իւր եւ տուեալ նմայ տուն մի ՚ի
բնակութեան նորայ և աքանկեալ ամենեցուն քանզի սովորու-
թիւն էր երեկոյն նստէր մինչև մինպահն և ապա մտանէր ՚ի բա-
ղանիս պաղաստն ունէր եօթն հարիւր կանայս յորժամ մտանէր
ներքս բաղնէր ՚ի գաւհի և կանայքն գային, և երկիրպագանէին
անդ առնէր զատաստան և իրաւունս լսէր զանկատս նոցա ոմանց
դանհարկանէր ձեռամբն ներքինապետին և ոմանց բանդ առնա-
քէր այսպէս մինչև ժամ մի և ապա ելեալ մտանէր ՚ի փոքրիկ
սենեակ բաղնէր ընթրիս ամուսին իւր Մայր Թուխտ Սուլ-
թանին ուտէր ընթրիսն ընդ նմա իւր և հետ ընթր-
եացն անդ բաղնեալ մայր մինչ մէջ գիշերին ապա երթայր
այլ սենեակ վասն ննջելոյ և ներքինապետն պատրաստի ունէր
քանի մի կանայք զարդարեալ առնէր ընդ ինքեան մի նոցանէ
երթէ կամէր մտանէր սենեկն և փակէր դուռն և այսպէս
դրան սենեկին նստէին քանի մի կանայք քաղցրաձայնք մեղմ
ձայնիւ զնդանակիւն մինչև արշալուսն և ապա երթայր բաղա-
նիսն յետ ելանելոյն բաղանեացն ՚ի ծագիլ արևու սկսանէր
ըստ համարում կարգն իւր որ վերն գրեցաք նաև ունէր սովո-
րութիւն զայս զի երկու աւուր մին անկանէր կոչէր երկու ստա-
ռիլք նստուցանէր աջ և ահեակ իւր և ինքն արկանէր սիրա-
նելի մի ՚ի վերայ ուսոց իւրոց և սպառնոյն սկսանէին քաղցր-
կամ յիշատակել ՚ի յօժան արտևանունքն մօրուացն մեծամեծ զջու-
շութիւ քանզի երթէ պատայէր սակայն ցաւ իւրն խոյլն հրամայէր
զանել. նոցայ փառնորդ զգուշութիւ քակէին մինչև աւուրն
սկսանէին սպանել հերս գլխոյ նորայ և սասանեալ սրբէր
քանզի քուրձքն կամ թօփ չէքն պատուհասելին ինքեան մի-

երք

երբէք ամենևին զերեսս իւր և ընաւ մազ մի երևեցի ՚ի մերոց
երեսաց իւրոց. եթէ թողցէ մազ մի չար ինչ պատահի ինքեան
վասն որոյ ինքն ունելով ՚ի ձեռին իւրում հայելի նայելով զի
մի մնասցէ մազ ինչ ։

Նա և ս ունէր կարգադրութիւնս զայս զոր ինչ կար
կանոնութիւն որ ունէր թէ վասն տէրութեան կամ վասն տան
իւրէ ձոլանղէն և թէ քարեղէն եմ ինչ թէ մեծագին և թէ
կոզլոտ մինչև պայտ և բևեռք երկաթոյ եմ բերէին առաջի
իւր՝ նայէր շօշափէր. ձեռամբ իւրով որոշէր ՚ի մէջ նոցա զոր
ինքն կամէր այպա հարցանէր գին իրացն որպէս վաճառական
ոչ թէ իշխան կամ թագաւոր ոք մինչև կարգադրէր գին իր-
ացն ըստ բանութեան այլ յօժարութեան տեարցն և խոկոյն հատու-
ցանէր դրամս և արձակէր ոչ երբէք սիրէր կաշառաառու ե-
թէ լսէր ոք ՚ի մէջ իշխանացն իւրոյ խոկոյն առաքէր կախողան
քանզի ասէր իշխանացն իմոց տամ մեծամեծ ռոճիկս զի հաւա-
տարմութեամբ ծառայեսցեն ինձ թող տայցեմ նոցա ոռնոցուն
կաշառս որպէս ինքեանք ցանկան այնու պակասեսցէ հաւատար-
մութիւն նոցա քանզի յոյժ սիրէր ժողովրդեանն երբեմն բռա-
միկ ժողովուրդ եթէ կոչէին նմա իրաւի որով յետև ակնատես
գոլով ես և կացեմ ՚ի մերում ժողովրդեան այն քան գթածէր
որպէս եթէ վաճառականացն հայր և ի վերայ իշխանացն էր պատիժ
երկնային յոյժ սիրէր քրիստոնէից տայր պարգևս եմ քահանայից
թէպէտ ինքնէր մահմետական բայց սիրէր հաւատարակաց ամենե-
քեան ազգաց քանզի ցանկայր ամենեքեան յարութեան լինէին
յաւուր միում ՚ի մէջ բազմականաց սկսաւ խօսակցիլ ընդ նայոն
դեսպանին (որպէս վերն յիշեցաք) ասելով թէ այսօր ութ աւ-
ուրքն որ գաս բնակիլ ՚ի մէջ մեր երբէք ոչ տեսանեմ զայդ յան-
դարտնային խօսակցութիւնն մեր քանզի առանձին բայց դգու-
շութեամբ վերահասու եղեն բոլորովին ուշ եդ միտք և նոյնպէս
ուշ դնէր էր առ ՚ի երկրի կարգաւորիչն լուսոյ գալոյ զի ոչ ե-
երկրայ վասն վաճառականութեան տեսանեմ սակաւ դրամս զոր
բերես ընդ քեզ ՚ի բաց ժամանակաց ծախեցես ընդ
պտուղս և բնակ կարգաւորիչն վասն որոյ ոչ ես արժանի բնակիլ ա-
ռաջի իմ կամ բնակիլ ՚ի մէջ իշխանութեան իմոյ հրամայեաց
կնքել

կնքել զտուփն և զամ մտացուցածքն Նաբուխդասին և եդ պահա_
պանս ՚ի վերայ նորայ և ազատորեաց սահմանայն իւրոյ և սկսաւ
ասել. Տէր զի թէ կարծեմ ծանր թուեցաւ ձեզ զոր արարի
ասեմ ձեզ ես յանապատ յանկամ բարի համբաւոյ. առնն այս
առաւելոցէր ինձ վատ համբաւ և վատ անուն. քանզի վատնելոցէր
զգերսն զոր բերեալ էր ընդ իւրեան և լինելոցէր վատ նշա_
նակ այլոց և տէր դրամոյն որ սպասէր ՚ի Հեգարապատ թէ
փոխանորդն իմ բերելոցէ մեծամեծ շահաւէտութիւնս. բայց
ոչ գիտէ զեղեալսն բայց յորժամ լուեալ է թէ փոխանորդն
իւր վատնեաց զամ ինչս իւր եղև ամպասին և թշուառ զմտա_
ծածէ թէ իշխանութիւնն կորուսեալ իցէ այսէր պատճա_
ռաւորմանցս յետ առաջնելոյ ՚ի Օսա իւր հրամայեաց դպրի մը
գրել թուղթ Հեգարապատ առ Բաղմուքնդասն և էր պատ_
ճէն թղթոյն այսպէս Բարեկամդ իմ Բաղմուքնդասն քանի ա_
ւուրք յառաջ միոյն կոչեցեալն Նաբուխդաս և յաղնեաց թէ
փոխանորդ քոյէ վատնորդ մեծարեցաք վասն անուանս քոյ բայց
ոչ գիտնմայ արժանաւոր թուեցաւ յանչս իմ լոէ վատնելոցէ
զգերսն քոյ վա որոնն ազատորեցաք նմայ ՚ի տէրութենէս մերմէ
և հրամայեցի կնքել զտուփն և զամ մտացուցածքն նորայ և ե_
դի պահապանս զի պահեսցեն զգուշութեամբ արդ եթէ կամիս ու_
նել փոխանորդ մի ՚ի մէջ տէրութեան իմոյ կատարեալ միով
առաքեայ ես խոստանամ քեզ զի ամի պահպանելոցեմ և եթէ
ոչ կամիս գրեայ թէ ում հանձնեմք զմտացուցածքն քոյ և այս
հրամայեայ կնքել զթուղթն և առաքեաց Հեգարապատ առ
Բաղմուքնդասն.

Ա յաքմնս բաւական համարեցաք վասն Նենկայ առ_
դարարիս ընթերցողացն, զմտաւոր և չաւալոտ.
Պատմութեանս պահեցաք ՚ի յետևեալ
աշխարհոյն ընթացսն.

[illegible]

[illegible] 1793 [illegible]

[illegible]

թենէ ձերմէ՝ որ յամ կողմանց նպաստաւոր լինել մեզ
Արդ՝ որպէս առաջագ առանց հովուէապետի ՍԲ Աթոռս շին-
[illegible], վասն որոյ համակամութեամբ մեք նուաստացեալքս հա-
մեցաք տնօրինել զ Տ. [illegible] այցելու ՚ի վիճակաւորութիւն մեր ի
[illegible] ՚ի կամին և ՚ի տնօրինելն մեր՝ ոչ կողմնակալութեամբ
ինչ ջանացաք հաստատել․ որ ումանց ասել թէ՝ այս ինչ իշխան
կարօտ լինիցի այցելու մեզ․ և ումանց զայլ ոմն առաջնորդել․
և այլք՝ զայլս խնդրել․ և ոչ իշխանաւորաց գոյր միտք զայն
մեծութիւնս․ ՚ի ձեռաց միմեանց ջանալ յափշտակել, և որ
քուռն է՝ նոյն յառաջանալ և զայլսն նուաճել, որ ՚ի մէջ
աշխարհական, և հոգևորաց քաղաքաց եղեալ է և լինի․ որ
այսորիկ ոչ է շինութիւն Սբյ Աթոռոյս․ այլ քակումն․ զի
ըստ Տեառն ասից՝ ամ տուն բաժանեալ յանձն աւերի․
Այլ ջանացողութիւն և գիտաւորութիւն մեր գլխովին զամ
շինութեան և պայծառութեան և օգտակարութեան Սբյ
Աթոռոյս է, Պահել և պահպանել զնա ըստ կարեաց մերոց
՚ի յանդորրութեան և ՚ի պայծառութեան ՚ի պայմանս ս[illegible]
[illegible] հայոց․ Վասն որոյ փոյթ յանձին կալաք զայնպիսի զ[illegible]
տնօրինել ըստ նախնեաց աւանդութեանց և կանոնաց․ զի իւրէ
սնեալ և վարժեալ ՚ի մէջ Սբյ Աթոռոյս, և լեալ գիտակ
ելից և մտից նորին, և ամ գործառութեան լեալ նորին և
լեալ արտաքին եղելոց հանգոյց, և այնպէս խոհական․ որ կա-
րիցէ զամենեսեան ըստ լայութեանց իւրեանց կառավարել․
զքարոզս պատուել՝ և զչարսն անարգել․ զհաւատարիմս
սիրել՝ և զանհաւատարիմսն ՚ի բաց հերքել, զաշխատաւորս
ճանաչել և մեծարել՝ և զանաշխատսն և զ[illegible]
ծել․ և այսպէս զամենեսեան ըստ իւր [illegible]
տալ․ իսկ եթէ աւելորդ և ստէտ և եկամուտս լինիցի․
ոչ լինելով տուեալ այսպիսի գործողաց, բազում [illegible]
և նեղութեց և տառապանաց հանդիպի ՍԲ Աթոռն․ և [illegible]
քարոզակարգութիւն և կառավարութիւն սորին [illegible] ՚ի վայր [illegible]
լեն և միշտ կայ և կալի ՚ի մէջ վարանից [illegible] լինի
որպէս երբեմն սորա սին պատահոցաւ, և բազում վնասուց հան-
դիպեցաւ, որպէս և դուք ծանեաք մեր [illegible] գե[illegible]

[illegible]

Վասն որոյ նախնին ՍԲ Հայրն մեր գիտելով և իմանալով լէ
Ս. Էջմիածնայս քահանայից և սրբութեան կայսերականաց լեալ.
նորոգել փառաւորելն զի մի անհետ լիցի և եկեղեցին ձեռնարկեալ ի
լինելոյ այսպիսի մեծաշքեղ գործոյ, և զՍԲ Էջմիածին վեր. Ի
վայր տապալեցաւ, այլ 'ի միտ ածեալ զանուն ՍԲյ Էջմիածնայս և
այն ևս այր խոհական և գիտակ ամ ելից և մտից սորին : Ըստ
այնմ և մեք յետնեալքս, հետևելով նախնի ՍԲց Հարց, և երկիւղ-
ալ 'ի նորոգ նոցին, միաբանեալ ամենեցունց, Եպիսկոպոսա-
ւք` Ժողովոյն Վարդապետաց Նաև դպրաց` Վիճակ ընծայ-
ւանցս. ծերոց [illegible], 'ի մի հոգի և 'ի մի բերան
միաբանիւք և հասարակ ժողովուրդք, 'ի մի հոգի և 'ի մի բերան
լեալ, նախ առ բարձրեալն աղօթս մատուցաք, զի զիւր ող-
ի քն հաճեսցի և պատրաստեալ լիցէ, զայն սատարեսցէ 'ի
միտս մեր. և ապա խորհուրդ արարեալ համակամութեամբ
և հաւանութեամբ ամենեցունց աւրհնեցաք լինել այսպէս և
Հովուապետ 'ի վերայ մեր Լուսաւորչ Պետրոս Եպիսկոպոսն,
և արժանի լինիլն սորա այսմ աստիճանի, վկայեմք ամենե-
քեանքս, զի 'ի տղայութենէ եկեալ` երեսուն և երկու տարի է
'ի մէջ ՍԲ Էջմիածնայս սնեալ և վարժեալ եղև ամ կատարե-
լութբ, և հաւատարմական ծառայութեամբ և հնազանդութեամբ.
արար երից Պատրիարքաց, ՏՆ Կարապետի (որոյ էր ձեռ-
նասուն աշակերտ) ՏԷառն Պօղոսի, և ՏԷառն Յովհաննիսի
Եպիսկոպոսին Սրբազանից, մանաւանդ 'ի ժամանակս լուսահոգւոյն
ըստ մեծի մասին սա էր կարգադրող և կառավարիչ Սրբոյ
Էջմիածնայս, և է` այր խոհական և հանճարեղ, և ամ բարե-
մասնութեամբ` բարեպաշտութեամբ և առաքինութեամբ զարդա-
րեալ. և ամ ներքին և արտաքին գործողութեանց` ելից և մտից
կալուածոց և ամբողջութեանց ՍԲյ Էջմիածնայս ըստ ամի գիտակ է և
տեղեակ, և վասն հոգևորի` խնամակալ հաւտ և քաղցրախօս լի-
նելոյն, սիրելի և պատուելի է յաչս ամենեցուն, մանաւանդ
այլոց ազգաց, որ յարգեմք մեծարեն, պատկառելին յերեսաց
սորին վասն խորին իմաստութեան և կատարելութեան և գիտակ
լինելոյն ամ. իրաց. և կարէ սա կարգադրել զամենայն ըստ
կարգի և ըստ աստիճանի իւրեանց, և կառավարել և մեծա-
րել զմեծամեծս և զփոքրունս ըստ արժանաւորութեանց` ըստ որպիսութեանց.

ըստ

ըստ հաւատարմութեանց և ըստ աշխատանաց իւրեանց, և շա-
հել զՏէրունական ուխտաւորսն ըստ [illegible] իւրեանց, որ
և դուք Տեարք մեր նոյնպէս գիտէք և ճանաչէք զԱզնուա-
թիւն սորա և զարժանաւորութիւնն. Զի թէպէտ ևս ըստ
խոնարհական բարուց իւրոց ՚ի հրաւիրելն մեր՝ բացէ ՚ի բաց
հրաժարեցաւ մտանել ՚ի ներքոյ այսպիսի ծանրագոյն լծոյ ան-
արժան զանձն ցուցանելով, և ընծայէր զայս գործն այլոց
ծերունեաց սակայն մեք ամենեքեանս միաբանութ հարկադրե-
ցաք բռնադատեցաք յանձն առնուլ և հովուել զմեզ և
զպա, յօժար կամօք խոնարհեալ յաղաչանս մեր յանձն էառ
կատարել զայս գործն մեծ. և ամենեքեանս Յեպիսկոպոսաց
մինչև ցդռնապանն, ՚ի ծերունեաց մինչև ցփոքունսն հաճեալ
եմք սորա և ընդունիմք, և յօժար կամօք և անխարդախ սր-
տիւ յանձն առաք և առնումք դնել զանձինս մեր ՚ի ներքոյ
հրամանի սորա և հնազանդիլ կամաց սորա՝ և ծառայել մին-
չև ցելն շնչոյ մերոյ, ոգւերբ և մարմնի սորա եմք ամենեքեանս.
Արդ մեք յանձնեալ զսա այսպէս տնօրինեալ, ոչ հաղորդեցաք ձե-
րում վեհափառութեան, բայց այս տնօրինելն մեր մի երև-
եսցի լինիլ ընդ դէմ բարեհաճ կամաց Յարգելութե ձերոյ
զի մեր դիտաւորութի և ջանքն ոչ այլ ինչ է՝ եթէ ոչ վասն
պայծառութեան և շինութե և հանդարտութե որ Աթոռոյն է
և գիտեմք աներկբայապէս զի և դուք ամենեքեանդ ՚ի մեծա-
մեծաց մինչև ցփոքունս յիշխանաց մինչև ցռամիկս առաւել
քան զմեզ սիրէք զՍբ Աթոռոյն և միշտ ջանայք զի լիցի հաս-
տատուն և պայծառ վասն որոյ աղաչեմք և խնդրեմք ՚ի վեհա-
փառութէ ձերմէ զի և դուք հաճեսջիք և ընդունեսջիք զըն-
դիտաւորութի եղեալ տնօրէնութի մեր և հանեալ զՊատրի-
արքական պէրաթն յինքնակալն սուլտանէ՝ շնորհել յղեսջիք
զի և մեր սիրոյն հանդարտեսցի կրկին աղերս նուիրանեմք. առ այս
վեհափառութեան ձերոյ և երեսանկեալ աղաչեմք ՚ի սէր
Տ[illegible] չառնել զխնդրուածս մեր
այլ լսել աղաչանաց մերոց ընկալարուք զհայցուածն մեր
և փութով [illegible] առաքեսջիք. զի եթէ յամեսցի
դուք ևս գիտէք որ անկեալ է [illegible] Սբյ Աթոռոյս. [illegible] բարոք

Որ

482

Որդ՝ եթէ լուծեալ աղաչանաց մերոց ՚ի գխնդիրքն մեր կատարեսցէք, մեք ևս պատրաստական ծառայեմք Մեծ Աթոռոյդ և ձեր ամենեցուն, և լերուք ողջ ընդ աւուրս երկայնս և ընդ հարուստ ժամանակս ՚ի պատիւ փառաց մեծութեան ամենակալին, և ՚ի Հաքնութիւն Հայկազնեայ ազին, և ՚ի պայծառութիւն Մեծ Աթոռոյս, և ՚ի փառաւորութիւն ստորագրեալ ծառայից ։

Գրեցաւ [illegible] Մադրաս [illegible] ։
՚Ի Թուականութեան ։ 1793 ։ ամսեանն ։ Հոկտեմբերի 2 Է ին ։

[illegible]

Ընդ այսոցիկ Եպիսկոպոսաց մետասան Ծայրագոյն Վարդապետք քսան և ութն Աբեղայք և Աստիճանաւորք և բոլոր միաբանք և ՚ի մէջ Քաղաքի բնակեալ երևելի ժողովուրդք ամենեքեանքն կնքեալ ձեռնարկեցին՝ և առաքեցին ՚ի Կոստանդնուպօլիս ընդ միոյ վարդապետին ։ և նորա հանեալ զԹագաւորական հրամանագիրն առաքեցին նոյն Վարդապետաւն ։

Օ[illegible]
[illegible]

Ե ակումն Բանին, Բարձրելոյն Հօր՝ Խօսքն անձամբ կատա-
ցուալ Եկեղեցւոյ Տանն՝ Հաստատեալ Տնտես և խնամ-
տուն Մատակարար՝ Տէրկս Երանել Մեծի Սրբազանին քա-
ղաքի Նորժառանգ Գերապատիւ Պատրիարքի Երջանիկ
Տեառն մերոյ՝ Երկնաւորեալ Միայն բարձրագոյն սուէր ռ-
ուէր, ծնրադրութեամբ համբոյր մատուցանելով զօրացուցիչ
Նուէրք հանապազ խնդրեմք :

Շնորհաշէր և Աստուածապատուական Նամակ Մեծի Տէրութեանդ
առ Պետն մեր Յովակիմ Պատրիարքն եկն էհաս 'ի ձեռս մեր
թղթոյ 'ի մէջ յունուարի ամսոյ որք էաք 'ի մէջ մեծ ծագոյն սգոյ և
սաստիկ տրտմութեան վասն Նորին Հովուապետին մերոյ և Հայ
գլխոյն. զի 'ի Սրբազնագոյն, որ դուք կենդանի էր և
'ի մէջ սաստիկ հիւանդութեան, Կոստանդնուպօլ-
սոյդ Տէրունական ուխտաւորաց 'ի եղանելոյն էհաս և
այս Երանելի Հայրն մեր լուեալ, զցաւն և
զհիւանդութիւն իւր, եկեալ նստաւ՝ և բազում ուրախութեամբ
ոգւոյ ընդ մեզ, և օրհնեաց զՃիւղացս ազգին և զամ իշխանն և
զՏէրունական ուխտաւորսն և զբոլոր միաբանսն, մանաւանդ
երկար աղօթս մատոյց առ ԱԾ վասն կենաց և անդորրութեան քոյին
Տէրութեանդ : և 'ի վերջ այս ուրախութեան սաստկացեալ հիւանդութիւն
հանգեաւ օրն 'ի Նաւասարդ ԱՁ խաչի 'ի վեց երորդ ժամուն
(որէ զօրարն) աւանդեաց զՄաքուր հոգին իւր առ ԱԾ՝ և
յաւելաւ առ հարս իւրոյ որոյ ցաւ և տրտմութիւն և
սուգ եղև բոլորեցունցս, որոյ զհոգին ՏԾ լուսաւորեսցէ. և
ընդ դասս Սրբոց Լուսաւորչաց և Հայրապետացն և
լին Տէրութեան Պատուական գլուխն ողջ լիցի, և պահեսցէ ՏԾ
զՏէրութիւն խաղաղ կենօք ընդ երկայն աւուրս 'ի պարծանս
ԱԾոյ Եկեղեցւոյ և մեր : Արդ 'ի մէջ այսպիսի դառն տրտ-
մութեան էաք, Նախորդն և Տէրունական ուխտա-
ւորքն

Ներքոյ գրեալս մեզ բամբակի ծախուելէ բանկալու ապրանաց և անոնց գնոց
Յառաջ լեքստնոյ Նոյեմբեր ամսոյ 28 [illegible] 1796 ։

(Սպիտակ [illegible] գներուն)։

Բամբակին [illegible] ապրեշում որոյ [illegible] Խամ [illegible]		44 [illegible]
ևս [illegible]	[illegible] 1 [illegible]	39
ևս [illegible]	[illegible]	36 ½
ևս [illegible]	[illegible]	34
[illegible]	[illegible]	32
ևս	[illegible]	29
ևս	[illegible]	26
ևս	[illegible]	25
[illegible]	[illegible]	24
ևս	[illegible]	23
[illegible] ապրեշում		21
[illegible] ապրեշում		27
ևս	2	25
ևս	3	2[illegible]
[illegible] ապրեշում		12
ևս	[illegible] ևս	9
[illegible] ապրեշում		4

[illegible] գին

Հոլանդի [illegible] 70 [illegible]		100
ևս	60	90
ևս	55	70
ևս	60	60

Եւ	45	աչալ բալուչերի փուշակին	55
Եւ	43	դոում	50
Եւ	[illegible]	սէուին	44
Եւ	38	չարուին	38
Եւ	45	միրզայիուրին	60
Միրզայիուրի կարմիր չէլին			80
Դռահրի ալալ չէլին			60
Եւ		դոուին	55
Մեգարայի Նարաբին ալայն 4 ռանկլին բաղրակ խամթ էր ունենաց			16
Եւ		դոուին	18
Եւ		սէուին	8
Օֆանկյանցին ալայն 40 ձեռնին			26
Օֆանկչայի դոուին			23
Օֆանկչայի սարին 50 ձեռնի			50
Մուղրիս գուլթնին 20 ձեռնին ալայն			30
Եւ	20	դոուին	26
փուշակի քամթ արիդար 12 ձեռնի դուլթնին ալայն			22
Եւ	12	դոուին	18
Եւ ռուսնց քամթ արի	12	ալայն	18
Եւ	12	դոուին	15
Եւ	10		12
Մուղդէսու ալաջէն ալայն Ֆի. բուռուին կէսն մոտիճուր քամթ րիդար լինի			42
Եւ		Համբարին	34
Եւ պլոչյաց սարին 50 ձեռնի ալայն			55
Եւ	50	դոուին	46
Եւ	50	սէուին	40

Թէ կամիս տափաթին ավալի 10 ձեռնին . Ֆի ղուռուշին	24
Եւս դզուժ 10	20
Եւս սէյուժ 10	15
փոէ շալկի սըատըմաֆիռաղլուխն ասլն Ֆի 15 ֆարդինն	45
Եւս դզուժ	40
Եւս սէյուժ	21
մֆրդախուրին	18
չափոյ աղլուխն Ֆի 7 ֆարդինն	28
չափոյ սարին 16 ձեռնին	29
Եւս 14	26
սէֆիդապատի բալթ ադարին 16 ձեռնին	90
Եւս սարին 16 ձեռնին	150
բաղդէ շիր շուքարի ափոյի	40
Եւս դօռուշ	35
սուսին	20
Թէմբրի 20 ձեռնի սարին 2½ ձեռ լէնքուն	60
Եւս 18 Եւս	55
Եւս 16 Եւս	45
Եւս 14 Եւս	34
գօլբադանն	27
սանկյադօթին 10 և 8 ձեռ ձիքս և 2½ ձեռ լէնքն	17
Եւս 8 և 6 ձեռ ձիքս և 2 ձեռ լէնքն	11
Եւս 6 և 4 ձեռ ձիքս և 1 7/? ձեռ լէնքն	9½
չարշաֆ բէլբուլ 20 ձեռնի սարին	53
Եւս 18 ձեռնի սարին	45
Եւս 16 ձեռնի	40

Մանկլասարին 20 ձեռանի	32
Մանկլասարին 18 ձեռանի	28
Մանկլասարին 16 ձեռանի	25
Չօռայ մանկլաւօլծին	5 ½

(Սուղ և թելերինաց գինն)

Բանկլալու ուղն ֆի քանդին մյսինքն 500 առած ին	20
Մանրասխ ուղն	30
Կնոշի լծէքն	21
Պէնարէգարշակի թէլն	19

(Նասջէրինաց գինն)

Բասմալու շաքար ա։աքն ֆի քանդին	17
Եւս շաքարի դօռամ	14
Եւս գուռն	9
Եւս կարմիր մաստարան	4
Եւս սարմիշ ծին	7
Եւս ծիրէն	25
Եւս շոր ատրակն	16
Փիփէքն	50
Եւս փիփակին փէքն	20
Ալալ ռաշմա չարի բրինձ ֆի գարսին մյսինքն 9256 և կէս ռաշծն	90
Դօյռուք	80
Կարշամկին բրինձն ալալն	65
Եւս դօռամ	55
Եւս սէռամ	45
Կանծիլծն	80
Ծօքլաման	55

փաթթանայ աղիքն	400
կամանչ դալն	45
ֆ. ուլար ձային	45
եւ կոտրածն	5
քուլթին	60
դնգայ չօլի ցորէնն	60
դուդ[ու]ուն	80
(չինու պաղանայ գինն է)	55
չինու ուլուլ կաւկոն ապրիշումն ֆի փիչուլն ք. 133 ռամն 33 տուկրէն	225
եւ ղօւմ	
եւ սէթումն	190
եւ չարումն	90
եւ քանդն ֆի քուռուն	80
եւ 45 փէշթ ի սիտրին ֆրմիր չէնչ ֆղէն կտո ղումղի սէվ եւ ճրմկ ֆի թանն	8
եւ 35 փէշթ ի վերին պայնով սիտրին ֆլօրն ֆի թանն	8
եւ 35 եւ լուսոլին	16
եւ 35 եւ եւ ֆլօրն	10
եւ 45 եւ դամասկն	12
եւ եւ ալիկին	16
եւ եւ սայէ այ սայէն	6
եւ եւ ալիլամն	5
եւ եւ ֆալս ղառն	2
եւ թութունակն ֆի քանդին այսինքն 500 ռամն	5
եւ միթակն ֆի փիքուլն	28
ապրշումն շամ[ի] ֆի դանէն	40

եւ [illegible]քաղալթէ   Ճէճ ղալթն Ֆի 100 գանէն   12½
եւ [illegible]   փուլն   եւ   9
չինաւ ալով   չինչինու Ճայրեաչ մօրին Ֆի քանդ ին   60
եւ   դօուշն   50

(փէշտուայ ապրանաց գինն է)

մաւշ   Ֆի քանտըլին   100
պալայըն   50
Բիջ գէճւյն Ֆի մին քանտըլին   15
ադուէպէշ   Ֆի քանտըլին   40
Հիւտն կուշին Ֆի 100   8
քալթէ   27
լինտէւայն   Ֆի ուալթըն   2½
Ֆէօտալ [illegible] Ֆի 100 գանէն   20
դէմուն խալան Ֆի գանէն   18
[illegible] տախտայն եւ   6
[illegible] զօվէն թէլն Ֆի հինչ փարին   8
[illegible] մարթինն Ֆի քանտըլին   160
[illegible] եւ   30
[illegible]   90
[illegible] եւ   60
[illegible] եւ   23

(Մուչ լիքանդարու ապրանաց)

քալիէ հալ դին Ֆի քանտըլին   35
[illegible]   7
[illegible] ցուէնն 6250 ½ [illegible] դալլին   120
[illegible]   5